

VIITASAMMAKKOSELVITYS PORVOON FAGERSTAN,
VOOLAHDEN, GRÄNNÄSIN JA GÄDDRAGIN
OSAYLEISKAAVAN ALUEELLA VUONNA 2018

Jere Salminen

14.5.2018

Raportissa esitetään tulokset viitasammakkoelityksestä Fagerstan, Voolahden, Grännäsän ja Gäddragin osayleiskaavan alueella keväällä 2018. Viitasammakko (*Rana arvalis*) on EU:n luontodirektiivin liitteessä IV mainittu laji, jonka lisääntymis- ja levähdysalueiden hävittäminen tai heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan kielletty. Selvityksessä inventoitiin viitasammakon mahdollisia lisääntymisalueita kuuntelemalla lajin soidinääntelyä. Selvityksessä ei pyritty kartoittamaan kaikkia mahdollisia kaava-alueella sijaitsevia viitasammakon kutupaikkoja, vaan työ rajattiin nykyisen asutuksen lähialueille, joille rakentaminen lähitulevaisuudessa on todennäköisintä. Työn tilasi Porvoon kaupungin kaupunkisuunnitteluyksikkö.

Sisällysluettelo

1 Menetelmät.....	1
2 Inventointikohteet.....	2
2.1 Kohdekuvaukset	3
3 Tulokset ja johtopäätökset	4
Lähdeviitteet.....	5

Kuva 1. Viitasammakon inventointikohteet Fagerstassa, Voolahdessa ja Grännäsissä. Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen Peruskarttarasteri 1:10 000, 4/2018 (avointa dataa).

1 Menetelmät

Selvityksessä inventoitiin viitasammakon mahdollisia kutualueita soidinääntelyä kuuntelemalla, mikä on tähän tarkoitukseen paras menetelmä. Kutualueet ovat luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisia viitasammakon lisääntymisalueita, joiden hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä.

Selvitys tehtiin 7.5., 8.5. ja 11.5. Havainnointi aloitettiin selvitysalueella sen jälkeen, kun soitimen todettiin alkaneen Loviisan Valkolammella 5.5. Inventoinnin ajoitus on tärkeää, koska soidinaika kestää vain muutaman viikon (Saarikivi 2017). Lisäksi selvityksen onnistumiseen vaikuttavat sääolosuhteet. Viitasammakot äännelevät aktiivisimmin lämpötilan ollessa vuodenaikaan nähden korkea ja tuulen ollessa kohtuullisen heikkoa (Saarikivi 2017). Tyyntällä tai heikkotuulisella säällä koiraiden äänet ovat myös parhaiten kuultavissa. Kuuntelu suoritettiin iltahämärissä ja yöllä, jolloin on tavallisesti vähemmän sitä haittaavaa taustamelua. Olosuhteet olivat havainnoinnin kannalta pääasiassa hyvät. 8.5. lämpötila oli inventoinnin aikana melko matala.

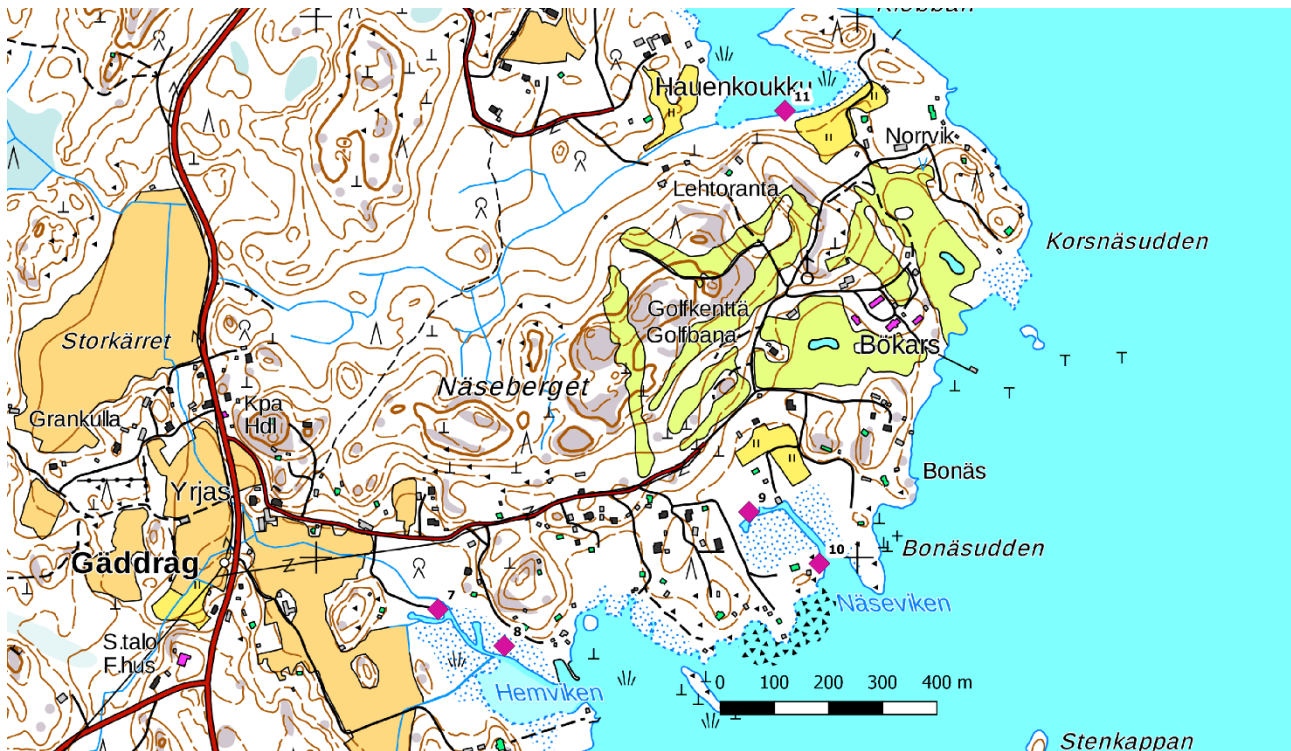
Viitasammakoiden kuunteluun paikkaa kohti käytetty aika vaihteli melko paljon. Taivas oli kaikkien selvityskäyntien aikana selkeä ja tuuli olematonta tai heikkoa. Lämpötila laski yöllä nopeasti, joten aikaa ei ollut paljoa käytössä havainnointiin. Kuunteluun käytettiin enemmän aikaa laajoilla kohteilla ja silloin, kun taustääänet (ajoneuvot, linnut ja koirat) häiritsivät kuuntelua. Havainnointiajat ja -olosuhteet on esitetty alla erillisessä taulukossa.

Nro	Paikka	Pvm	Klo	°C	Tuulisuus	Pilvisyys
1	Myllysillantien lahti	11.5.	23:15–23:25	7	heikko	selkeää
2	Lövvik W	8.5.	23:20–23:30	5	tyyntä	selkeää
3	Lövvik E	8.5.	23:35–23:50	5	tyyntä	selkeää
4	Finnas	8.5.	22:40–22:50	5	tyyntä	selkeää
5	Våloxjärdenin itäranta	8.5.	22:05–22:20	6	tyyntä	selkeää
6	Grännästräsket	7.5.	23:45–23:55	7	tyyntä	selkeää
7	Hemviken W	11.5.	21:40–21:50	10	tyyntä	selkeää
8	Hemviken E	11.5.	22:00–22:35	8	tyyntä	selkeää
9	Näseviken N	7.5.	22:50–23:00	9	heikko	selkeää
10	Näseviken S	7.5.	23:05–23:15	9	heikko	selkeää
11	Bölsviken W	7.5.	21:50–22:30	10	heikko	selkeää

2 Inventointikohteet

Havainnointipaikat sijaitsevat yhtä metsälampea lukuun ottamatta merenrannalla. Merenrannoilla viitasammakon kuuntelupaikoiksi valittiin suojaisia lahdelmia, joissa aallokko ei ole tavallisesti kovin voimakasta. Lahdelmien pohjan maa-aines on hienojakoista aineista, rantakasvillisuus on rehevää luhtaa ja vedessä kasvaa enemmän tai vähän ilmaversoiskasveja. Useimpien selvityskohteiden lähiympäristössä on runsaasti kosteapohjaisia luontotyyppisiä, jotka ovat lisääntymisajan ulkopuolella viitasammakolle tärkeitä elinympäristöjä.

Viitasammakon kutualueiksi sopivalta vaikuttavista kohteista Hemvikenin itäpuolinen merenlahti jouduttiin jättämään pois selvityksestä vahtikoiran kiivaan haukunnan takia.

Kuva 2. Viitasammakon inventointikohteet Gäddragissa. Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen Peruskarttarasteri 1:10 000, 4/2018 (avointa dataa).

2.1 Kohdekuvaukset

1. Myllysilantien lahti

Merenlahti, jonne on rakennettu tie ja veneranta. Lahteen virtaa idästä oja, jossa oli melko vuolas virtaus. Pohjoisrannalla vähän vesi- ja rantakasveja, etelärannalla laajahko rantaluhta. Rantaa on ruopattu kuuntelupaikan molemmin puolin.

2. Lövvik (läntinen)

Pienen lahdelman itäreuna. Ruovikkovyöhyke melko kapea. Ei ruopattua veneväylää. Vieressä veneranta. Paikka on melko altis tuulelle.

3. Lövvik (itäinen)

Ruovikoituneen pienen lahdelman itäranta. Länsipuolella niemi, jossa niittykasvillisuutta. Paikka on melko altis tuulelle.

4. Finnas

Tiheästi ruovikoitunut lahdelma ja ojansuu. Länsipuolella täyttömaata, veneranta ja ruopattu veneväylä. Koillispuolella laaja alue luhtaa ja kosteaa niittyä.

5. Vålaxfjärdenin itäranta

Laajahko merenlahti, jonka rannoilla laajalti paitsi ruovikkoa, myös avo- ja pensaikkoluhtaa sekä kosteaa niittyä. Paikka on länsituulelle altis, muuten melko suojainen.

6. Grännästräsket

Noin 0,2 hehtaarin laajuinen metsälampi. Rannoilla nevaa ja rämettä, lounaisrannalla laajempi neva. Ympäryssuot ojitettuja. Ruovikon ym. ilmaversoisten kasvien muodostama vyöhyke pääasiassa kapea.

7. Hemviken (läntinen)

Matalan, lähes kauttaaltaan ruovikoituneen merenlahden perukka. Kuuntelupaikalla venelaituri ja pohjoispuolella syvä, kasviton veneväylä. Eteläpuolella laajoja ruovikoituneita rantaniittyjä ja avoluhtia.

8. Hemviken (itäinen)

Korkeakasvuinen rantaniitty ja ruovikko veneväylän pohjoispuolella. Väylän eteläpuolella laaja ruovikko.

9. Näseviken (pohjoinen)

Lähes kokonaan umpeenkasvaneen merenlahden perukka. Paikalla syvä veneväylä. Pohjoispuolella hylättyä peltoa tai niittyä, eteläpuolella tiheitä ruovikoita. Itäpuolella myös puustoisia ja pensoittuneita rantoja.

10. Näseviken (eteläinen)

Merenlahden suu, veneväylän ranta. Ympäriällä vähän avointa rantakasvillisuutta, itä- ja länsipuolella metsänraja lähellä. Tuulelle melko altis paikka.

11. Bölsviken

Suojaisen merenlahden eteläranta. Vedessä melko vähän järviruokoa ym. korkeaa kasvillisuutta. Itäpuolella laajempi ruovikko. Rajoittuu eteläpuolella tervalepikkoon, vanhaan havumetsään ja niittyyh. Kaakkoispuolella laaja niittyalue.

3 Tulokset ja johtopäätökset

Viitasammakkoa ei havaittu yhdestäkään selvityskohteesta. Todennäköisesti lajilla ei ole kutupaikkoja kaava-alueen merenrannoilla. Inventointikohteet lienevät kutualueina huonolaatuisia, tai kutua rajoittaa jokin sen laajempaan elinpiiriin liittyvä tekijä. Mahdollisia syitä viitasammakon soitimen puuttumiseen selvityskohteilta ovat vesien liiallinen umpeenkasvu, vilkas vesiliikenne, alttius kovalle tuulelle ja aallokelle sekä pedot (Saarikivi 2017). Matalissa merenlahdissa on usein runsaasti nuijapäitä saalistavia kaloja ja vesihyönteisiä.

Lähdeviitteet

Saarikivi, J. 2017: *Viitasammakko (Rana arvalis Nilsson, 1842)*. Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), *Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt*, s. 90–96. Suomen ympäristö 1/2017.